

Conclusies wachttijden en wachtlijsten transgenderzorg, december 2018 tot juni 2019

- De wachttijd tot intake bij Amsterdam UMC (KZcG) voor personen onder de 18 jaar is gedaald van 77 naar 49 weken. Voor personen boven de 18 jaar is de interne wachttijd na intake tot start psychologisch traject gedaald van 37 naar 11 weken. De overige (interne) wachttijden, waaronder de wachttijd tot intake voor personen boven de 18 jaar (2 jaar) zijn onveranderd.
- Bij het UMCG is de wachttijd tot intake voor volwassenen gedaald van meer dan 52 weken naar 35 weken.
- De ontwikkeling van de wachttijd tot intake bij ggz aanbieders die gespecialiseerd zijn in genderdysforie laat een wisselend beeld zien en is vooral bij grote partijen zoals Stepwork en Genderteam Zuid Nederland/Mutsaersstichting gestegen.
- Het aantal wachtenden voor intake nemen bij veel zorgaanbieders (sterk) toe voor psychologische diagnostiek en somatische indicatiestelling bij de academische centra, psychologische diagnostiek en begeleiding en eventueel somatische indicatiestelling bij de meeste ggz aanbieders, en bij chirurgie (academische centra). Bij het Amsterdam UMC (KZcG) is de wachtlijst toegenomen van 595 naar 740 wachtenden onder de 18 jaar, en van 811 naar 1010 wachtenden boven de 18 jaar. Het aantal volwassen wachtenden bij Stepwork is gestegen van 230 naar 372.
- De wachttijden en wachtlijst voor endocrinologische behandeling bij algemene ziekenhuizen zijn, voor zover hier gegevens van zijn, niet toegenomen. Ook vindt steeds meer endocrinologische nazorg plaats in niet-academische ziekenhuizen.
- Extra capaciteit bij ZBCs en het UMCG (chirurgie), Jonx, Mutsaers, UMCG (psychologische begeleiding) zou in de tweede helft van 2019 effect moeten hebben, samen met verbeterde samenwerking (doorstroming) in netwerken.
- Capaciteit zal stijgen bij Amsterdam UMC, UMCG, Genderclinic, Stichting Genderzorg, Jonx, De Vaart, Genderteam Zuid Nederland en later het Radboudumc.
- Wellicht is er nadere groeipotentie bij ziekenhuizen zoals het Rijnstate Ziekenhuis, Maasstad Ziekenhuis. MC Bloemendaal, MC Leeuwarden.

Wachttijden en wachtlijst per zorgaanbieder, juni 2019

(in de grijze kolommen rechts de vergelijking met de peildatum december 2018)

Zorgaanbieder	Leeftijd	Wachttijd: Aanmelding → intake	Wachttijd: intake → start psychologisch traject	Wachttijd: verwijzing of indicatiestelling → intake endocrinologie / chirurgie	Aantal wachtenden	Peildatum	Wachttijd: Aanmelding → intake	Aantal wachtenden	Peildatum
Academische centra									
Amsterdam UMC locatie VUMC (KZcG)	<18 jaar	49 weken (intake kinder- psychiatrie)	5 weken	Nvt / Nvt	740 (a) nvt (b) 10 (c)	28-5-2019	77 weken (intake kinder- psychiatrie)	595 (a) - (b) 5 (c)	20-12-2018
	>=18 jaar	104 weken (intake endocrino-logie)	11 weken	4 weken / verschilt per operatie	0 (a) 1010 (b) 480 (c)	28-5-2019	104 weken (intake endocrino- logie)	91 (a) 811 (b) 396 (c)	20-12-2018
UMCG	<18 jaar	43 weken	Nvt	Nvt	10 (a) 0 (b) Nvt (c)	27-5-2019	Nvt	8 (a) 0 (b) Nvt (c)	26-11-2018
	>=18 jaar	35 weken (d)	Nvt	2 weken (d) / 8 weken	131 (a) 0 (b) 41 (c)	27-5-2019	>52 weken	113 (a) 0 (b) 35 (c)	26-11-2018
Maastricht UMC (endocrinologie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	Onbekend	Onbekend		Nvt	<5	18-12-2018
LUMC	<18 jaar	Nvt	Nvt	Nvt	Nvt	23-6-2019	Nvt		
N									

Nvt: = niet van toepassing

Zorgaanbieder	Leeftijd	Wachttijd: Aanmelding → intake	Wachttijd: intake → start psychologisch traject	Wachttijd: verwijzing of indicatiestelling → intake endocrinologie / chirurgie	Aantal wachtenden	Peildatum	Wachttijd: Aanmelding → intake	Aantal wachtenden	Peildatum
GGZ-aanbieders									
Stepwork	<18 jaar	50 weken	2 weken	Nvt	45	1-5-2019	45 weken (Amersfoort, R'dam) 23 weken (Assen)	22	1-12-2018
	>=18 jaar	>52 weken	2 weken	Nvt	372	1-5-2019	Idem	230	1-12-2018
Youz genderpoli Zaandam (voorheen Lucertis/Parnassia)	<18 jaar	6 weken (e)	10 weken (e)	Nvt	Onbekend	4-6-2019	8 weken	14	6-12-2018
	>=18 jaar	6 weken (e)	10 weken (e)	Nvt	Onbekend	4-6-2019	8 weken	4	6-12-2018
Psyq en i-psy/Parnassia & Lentis (12 vestigingen)	>=18 jaar	Onbekend (f)	Onbekend (f)	Nvt	Onbekend (f)	3-6-2019	5-15 weken	-	5-12-2018
Genderteam Jonx/Lentis	<18 jaar	16 weken	0 weken	Nvt	28	27-5-2019	26 weken	31	10-12-2018
	>=18 jaar	16 weken	0 weken	Nvt	5	27-5-2019	26 weken	1	10-12-2018
Genderteam Zuid Nederland/ Mutsaersstichting	<18 jaar	11 weken	<3 weken	Nihil	54 (g)	1-5-2019	9 weken	30	12-12-2018
	>=18 jaar	30 weken	<3 weken	4 weken	81 (g)	1-5-2019	9 weken	39	12-12-2018
Psychologenpraktijk De Vaart	<18 jaar	4 weken	4 weken	Nvt	5	Mei 2019	4 weken	15	4-12-2018
	>=18 jaar	4 weken (h)	104 weken (h)	Ca. 6 weken	26	Mei 2019			

Zorgaanbieder	Leeftijd	Wachttijd: Aanmelding → intake	Wachttijd: intake → start psychologisch traject	Wachttijd: verwijzing of indicatiestelling → intake endocrinologie / chirurgie	Aantal wachtenden	Peildatum	Wachttijd: Aanmelding → intake	Aantal wachtenden	Peildatum
Algemene ziekenhuizen, ZBC's									
Deventer ziekenhuis (medische psychologie gynaecologie/endocrinologie)	<18 jaar	18 weken	0 weken	nvt / nvt	Onbekend	1-5-2019	Nvt		
	>=18 jaar	4 weken	0 weken	6 weken / nvt	onbekend	1-5-2019	Nvt		
Rijnstate ziekenhuis (endocrinologie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	26 weken	10	Mei 2019	Nvt	Circa 25	1-12-2018
Haga ziekenhuis (endocrinologie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	26 weken	24	17-5-2019	Nvt		1-12-2018
St Franciscus Gasthuis & Vlietland (endocrinologie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	5-7 weken (i)	Onbekend	27-5-2019	Nvt	Onbekend	6-12-2018
Medisch Spectrum Twente (endocrinologie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	Onbekend	Onbekend		Nvt	Onbekend	6-12-2018
Zorggroep Noorderbreedte (endocrinologie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	6 weken	6	1-6-2019	Nvt	1	5-12-2018
Martini ziekenhuis (plastische chirurgie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	Onbekend	Onbekend		Nvt		
MC Bloemendaal (plastische chirurgie)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	Onbekend	>100 (j)	Mei 2019	Nvt		
Meander Medisch Centrum (KNO)	>=18 jaar	Nvt	Nvt	Onbekend	Onbekend		Nvt		

- (a) Psychologisch traject
- (b) Hormonale behandeling
- (c) Chirurgie
- (d) UMCG: de wachttijd tot intake voor zij-instromers is 6 weken. Cross-sex hormoonbehandeling valt onder gynaecologie
- (e) Wachttijden poli Zaandam: <https://www.youz.nl/hoewijhelpen/wachttijden>

- (f) Wachttijden zijn afhankelijk per vestiging (zie onderstaande tabel). Het aantal wachtenden volwassenenzorg bij PsyQ (Parnassia groep en Lentis) is onbekend omdat deze onderdeel uitmaken van de wachtenden voor de seksuologische teams die ook psychische transgenderzorg bieden. Niet steeds is bekend of wachtenden komen voor transgenderzorg. <https://www.psyq.nl/vestigingen> <https://www.i-psy.nl/hoe-we-helpen/wachttijden>
- (g) Van de cliënten onder de 18 jaar zijn bij een deel de voorwaarden voor start zorg (financiering) nog niet geregeld waardoor de wachttijd toeneemt. Het betreft gemeenten waar de Mutsaersstichting geen inkoopafspraken mee heeft. Bij sommige gemeenten loopt dit soepel, bij andere gemeenten niet, waardoor de cliënt op de wachtlijst staat. Daarnaast staan 10 personen onder de 18 jaar op de wachtlijst voor endocrinologische behandeling in het buitenland (Paola ziekenhuis Antwerpen).
- (h) De wachttijd is langer voor Zilveren Kruis verzekerden vanwege bereiken van het budgetplafond.
- (i) Wachttijd Interne Geneeskunde volgens website-informatie op 27 mei 2019. <https://www.franciscus.nl/afspraak-onderzoek/wachttijden>
- (j) Transgender plastische chirurgie is overgenomen van het Slotervaartziekenhuis (Thea van Loenen). Patiënten zijn overgedragen.

Aanvulling en toelichting:

Overlap tussen wachtlijsten: van de wachtenden bij Youz (voorheen Lucertis) staat 80% ook op de wachtlijst bij Amsterdam UMC. Dit zijn echter geen dubbeltellingen omdat het psychologisch traject voorafgaat of parallel aan het medisch-somatische traject plaatsvindt.

Amsterdam UMC (KZcG): patiënten worden zodanig ingepland voor de intake dat interne wachttijden later in het zorgtraject zoveel als mogelijk worden voorkomen. <https://www.vumc.nl/zorg/expertisecentra-en-specialismen/kennis-en-zorgcentrum-genderdysforie.htm>

UMCG: voor zij-instromers is de wachttijd tot intake 40 dagen (6 weken). De interne wachttijd tot intake maatschappelijk werk (na indicatiestelling) is 2 weken. De interne wachttijd tot intake KNO (na indicatiestelling) is 8 weken. 10-17 jarigen worden opgeroepen voor somatische indicatiestelling bij 18 jaar.

LUMC: de polikliniek in het LUMC wordt afgebouwd. Er worden al langere tijd geen intakes meer gedaan, er is dan ook geen wachtlijst. Er zijn momenteel nog 35 jongeren in behandeling.

Haga ziekenhuis: na intake endocrinologie start de hormoonbehandeling na 1 week.

Genderteam Zuid / Mutsaers: endocrinologie betreft de wachtlijst van het Paola ziekenhuis in Antwerpen (dr. Klink) waar samenwerking mee bestaat.

PsyQ en i-psy: Wachttijd (in weken) seksuologie PsyQ- en i-psy-vestigingen met hulpaanbod voor genderdysforie. Peildatum 3-6-2019

	Aanmelding	Behandeling
PsyQ Amsterdam Centrum-West *	20	1
PsyQ Beverwijk	5	16
PsyQ Den Haag	--	--
PsyQ Goes	1	2
PsyQ Groningen (Lentis)	9	10
PsyQ Hilversum (Lentis)	24	24
PsyQ Leiden	11	18
PsyQ Rotterdam Kralingen	18	21
PsyQ Tilburg	9	27
PsyQ Utrecht	7	3
PsyQ Zaandam	10	6

PsyQ Zoetermeer	16	8
i-psy Almere	23	6
i-psy Amsterdam	16	10

* Op dit moment is bij PsyQ Amsterdam sprake van een cliëntenstop voor cliënten met genderdysforie. Nieuwe cliënten kunnen terecht bij andere PsyQ-vestigingen met een aanbod op het gebied van seksuologie.

Wachttijden chirurgie na indicatiestelling (in dagen), juni 2019

	UMCG	Amsterdam UMC (KZcG)
Peildatum	27-5-2019	28-5-2019
→ Vaginaplastiek	84	400
→ Darm vagina plastiek	Nvt	80
→ Borstvergroting	168	30
→ Secundaire correcties genitale chirurgie	84	Individueel
→ Adamsappel correctie	84	112
→ Stemverhogende operaties	Nvt	112
→ Aangezichtschirurgie	Nvt	Individueel
→ Borstverwijdering (Mastectomie)	140	240
→ Borstverwijdering (Mastectomie) i.c.m. met verwijderen baarmoeder en eierstokken.	140	180
→ Verwijdering baarmoeder en eierstokken	50	120
→ Verwijdering baarmoeder en vagina (colpectomie) middels robotchirurgie	Nvt	360
→ Verwijderen van vagina (Colpectomie)	Nvt	70
→ Metaidoioplastiek (met/zonder plasbuisverlenging)	Nvt	60
→ Phalloplastiek (met/zonder plasbuisverlenging)	Nvt	365

Capaciteit per zorgaanbieder in 2019-2020, juni 2019

Zorgaanbieder	Aantal personen onder behandeling juni 2019	Verwacht aantal patiënten in 2019	Verwacht aantal patiënten in 2020	Opmerkingen
Psychologisch onderzoek, behandeling en begeleiding				
Academische centra				
Amsterdam UMC (KZcG)	250 pts 610 pts	200 nieuwe pts 450 nieuwe pts	200 nieuwe pts 450 nieuwe pts	<18 jaar >= 18 jaar
UMCG	68 pts	132 nieuwe pts	150 nieuwe pts	>= 18 jaar
GGZ-aanbieders				
Stepwork	568 pts	568 bestaande en nieuwe pts	568 bestaande en nieuwe pts	Circa 10% <18 jaar
Youz genderpoli Zaandam (voorheen Lucertis/Parnassia)				
Psyq en i-psy/Parnassia & Lentis (12 vestigingen)				
Genderteam Jonx/Lentis	110 pts	150 bestaande en nieuwe pts	185 bestaande en nieuwe pts	Circa 70% <18 jaar
Genderteam Zuid Nederland/ Mutsaersstichting	227 pts	355 bestaande en nieuwe pts	485 bestaande en nieuwe pts	circa 80% <18 jaar
Psychologenpraktijk De Vaart	142 pts	180 bestaande en nieuwe pts	230 bestaande en nieuwe pts	Circa 20% <18 jaar
Algemene ziekenhuizen, ZBC's				
Deventer ziekenhuis (medische psychologie)				

Zorgaanbieder	Aantal personen onder behandeling juni 2019	Verwacht aantal patiënten in 2019	Verwacht aantal patiënten in 2020	Opmerkingen
Endocrinologische behandeling (excl. nazorg)				
Academische centra				
Amsterdam UMC (KZcG)	310 pts 380 pts	350 nieuwe pts 450 nieuwe pts	400 nieuwe pts 550 nieuwe pts	<18 jaar >= 18 jaar
UMCG	150 pts	80 nieuwe pts	100 nieuwe pts	>= 18 jaar
Maastricht UMC (endocrinologie)				
Algemene ziekenhuizen, ZBC's				
Deventer ziekenhuis (gynaecologie/endocrinologie)				
Rijnstate ziekenhuis (endocrinologie)	30 pts	onbekend	Onbekend	
Haga ziekenhuis (endocrinologie)	onbekend	36 nieuwe pts	36 nieuwe pts	>= 18 jaar; Geen ruimte voor uitbreiding
Genderteam Zuid Nederland/ Mutsaersstichting	12 pts	55 bestaande en nieuwe pts	78 bestaande en nieuwe pts	Paola ziekenhuis Antwerpen; circa 60% <18 jaar
St Franciscus Gasthuis & Vlietland (endocrinologie)				
Medisch Spectrum Twente (endocrinologie)				
Zorggroep Noorderbreedte (endocrinologie)	40 pts	70 bestaande en nieuwe pts	100 bestaande en nieuwe pts	>= 18 jaar

Zorgaanbieder	Aantal personen onder behandeling juni 2019	Verwacht aantal patiënten in 2019	Verwacht aantal patiënten in 2020	Opmerkingen
Chirurgische behandeling				
Academische centra				
Amsterdam UMC (KZcG)	642 operaties	700 operaties	750 operaties	>= 18 jaar
UMCG	56 pts	50 operaties	60 operaties	>= 18 jaar
Algemene ziekenhuizen, ZBC's				
Martini ziekenhuis (plastische chirurgie)				
MC Bloemendaal (plastische chirurgie)	Ca. 50 operaties tussen feb-april 2019	onbekend	onbekend	>= 18 jaar
Meander Medisch Centrum (KNO)				

Aanvulling en toelichting:

Algemeen: zorgaanbieders geven aan dat uitbreiding van capaciteit afhankelijk is van extra financiering, extra medisch psychologen (opleidingen) en extra beschikbaar gestelde OK-capaciteit.

Amsterdam UMC (KZcG): Het aantal patiënten dat momenteel psychologische diagnostiek, behandeling en begeleiding krijgt is het aantal patiënten dat het afgelopen 2 jaar een afspraak heeft gehad. Een onbekend deel is hiervan inmiddels gestopt of uitgevallen. Naast het aantal patiënten dat momenteel een hormoonbehandeling krijgt, krijgen momenteel 2830 patiënten endocrinologische nazorg.

UMCG: Patiënten zijn bij de afdeling psychiatrie relatief kort onder behandeling. Het aantal patiënten met cross-sex hormoonbehandeling op peildatum (150 pts) is gestart in 2017-2019. Daarnaast krijgen nog 400 patiënten endocrinologische nazorg. Het aantal personen dat onder behandeling is bij chirurgie (56 pts) is nazorg van patiënten die in 2018 (28 pts) of in 2019 zijn geopereerd (16 pts), en overigen (12 pts): patiënten die voor een second opinion komen, voor voorlichting en doorverwijzing zoals bij de phalloplastiek, en patiënten die langer dan een jaar geleden geopereerd zijn en komen voor een verzoek tot een correctie operatie.

Stepwork: in 2019 en 2020 100 respectievelijk 200 nieuwe patiënten. Het aantal patiënten in behandeling blijft naar verwachting stabiel in 2020 vanwege uitstroom.

Genderteam Zuid Nederland / Mutsaersstichting: Verwacht 100-120 nieuwe intakes per jaar. Daar tegenover staat 7-10% uitval door o.a. jonge kinderen die na enkele gesprekken stoppen met advies om over een paar jaar terug te komen, en door gescheiden ouders die niet op één lijn zitten. De capaciteit endocrinologische behandeling betreft het Paola ziekenhuis in Antwerpen (dr. Klink) waar samenwerking mee bestaat. Hier vindt puberteitsremmende behandeling plaats, met een capaciteit van 100 nieuwe cliënten per jaar. Het opgegeven aantal is het aantal bestaande en nieuwe patiënten.

Genderteam Jonx / Lentis: over de eerste helft 2019 1-2 nieuwe intakes per week.

Nieuwe aanbieders: Cijfers van Stichting Genderzorg (Velsen), Genderclinic (Bosch en Duin), Radboudumc worden nog aangevuld.